

בס"ד יום ג' פרשת כי תבוא י"ז אלול תשע"ט

נושא הגליון

תמונות שמש ירח וכוכבים

'לא תעשון כדמות שמי'

צירורים בדמות שמש ירח וכוכבים מצויים מאוד, על גבי דפי קשר של הילדים, ספרי קריאה, ספרי קומיקס, עיתונים, פרסומות, ברכונים, עלוני פרסום, שמיכות, מצעים, בגדים, פיגמאות וכדומה, בהרבה דגלים יש צורות שמש ירח וכוכבים כמו לדוגמה בדגל ארצות הברית יש כוכבים כמניין המדינות בארצות הברית, נוי סוכה, תמונות ואגרסלים, בלונים, ממתק סוכריות בצורות שמש ירח וכוכבים, עוגיות בצורת כוכבים, גם מיתוג חברות לעיתים מצוי כוכב - כמו סלקום עם חלק של כוכב, מי שמש עם חלק של שמש, עיריית בית שמש עם סמל של שמש, בשלט מיזוג אוויר ובגז של המזגן מופיע צורה של שמש במצב חום, אוטובוסים שמצייר עליהם חמש כוכבים.

מקוצר הגליון, נעסוק בעיקרי יסודות הסוגיא, ולא נביא את הכרעת הפוסקים בכל הדוגמאות הנ"ל, ותן לחכם ויחכם עוד.

1. צורות לבנה של רבן גמליאל

גבמי השמים: מבואר **במשנה** (ראש השנה דף כד.) דמות צורות לבנה היו לו לרבן גמליאל בטבלא ובכותל בעלייתו, שבהן מראה את ההדיוטות, וואמר: הכזה ראית או כזה. שואלת הגמ' (ראש השנה דף כד. עבודה זרה דף מג.), איך מותר לעשות צורות אלו, הרי **נאמר** (שמות פרק כ פסוק כ) לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב לא תעשו לכם.

משיב כהלכה

במדור זה מופיע שאלה שבועית בנושא הגליון הבא, התשובות הנכונות ישולבו במידת האפשר בגליון הקרוב, כל מי ששולח תשובה מובחרת על השאלה נכנס להגרלה!

(הגרלה על דעת רבני המכון)

הפרס השבועי: סט (ג' כרכים) חפץ חיים שמירת הלשון אהבת חסד עם ביאור 'ארחות חיים'

שאלה: האם מותר לקדש ולאכול

בראש השנה קודם 'תקיעת שופר'?
 האם כמו שאסור לאכול קודם נטילת לולב (ש"ע תרנב ב) כך אסור לאכול קודם שופר, או לא. ואולי יש הבדל בין שופר ביום הראשון שהוא דאורייתא, ליום השני שהוא רק מדרבנן. לגבי החשש שמא ימשך מה הדין כשאוכלים בצייבור, וכשאוכל ביחידות, ומה טעם הנהגים לאכול קודם התקיעות.

מקורות: הנהגת רע"א (ש"ע מהדורת פרידמן, סימן תקפ"ט על עטרת זקנים ס"ק ג), **שערי תשובה** (סימן תקפ"ד ס"ק ג), **מטה אפרים** (סימן תקפ"ח סעיף ב), **ומשנה ברורה** (סימן תרצ"ב ס"ק ט"ו).

תשובות ניתן להגיב עד יום ראשון הקרוב בערב (תשובה שתגיע אחרי יום ראשון תכנס להגרלה הבאה), בצירוף פרטי המשיב (שם, טלפון, מקום לימוד) באחד מהאפשרויות הבאות:

- בקו 'הילכתא' טלפון 02-5377085 שלוחה 4
- בעמדות 'נדרים פלוס' ו'קהילות', קופת 'הילכתא' גליון 'עומק הפשט'
- בחדר 'קול הלשון', ישיבת מיר ירושלים, תיבת 'הילכתא'
- במפקס מספר 1532-6507823
- במייל 5047867@gmail.com

שם הזוכה בהגרלת גליון 233 על סט ג' כרכים חפץ חיים שמירת הלשון אהבת חסד עם ביאור 'ארחות חיים' הבחור החשוב כמו שמואל שרייבר ג"ץ ישיבת פונבז' לצעירים בני ברק

המדור השבוע נתרם על ידי הרה"ח רבי יעקב קליין שליט"א ברכתו שבזכות התורה יצליח בכל מעשה ידיו

זכות הופעת הגליון הונצח לעילוי נשמת הגאון הגדול רבי משה נחום ב"ר דוד שפירא צוק"ל ת.נ.צ.ב.ה.

זכות הופעת הגליון הונצח לעילוי נשמת רבי אברהם שלום ב"ר ראובן נתן נטע הורביץ צוק"ל נלב"ע כ"ג אלול תשע"ד ת.נ.צ.ב.ה.

זכות הופעת הגליון הוקדש לעילוי נשמת הגה"ק רבי נחמן ב"ר משה נתן נטע זיע"א ממאקאוא נלב"ע כ"ט אדר תשע"א ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח על ידי תלמידו שליט"א

לתרומות והנצחות חייגו עכשיו 02-5377085 שלוחה 8

בכוכבים האיסור הוא דווקא לצייר נקודה עם קרניים מסביב, כי כך מוסכם שמציירים כוכב, ואז אסור אף שאין בה צבע זהרורית, אבל אין איסור לעשות נקודה פשוטה או עיגול קטן.

וכן הורה למעשה הג"ר **שמואל הלוי ואזנר זצ"ל** (שבת הלוי חלק ז סימן קלד אות ט) - שמותר לרקום חככים לפרוכת של בית הכנסת, ואזרת שמים כחולים וכוכבים בגג בית הכנסת, כי כמדומה שצורת הכוכבים זה רק נקשה עגולים עם קרני זיוית בולטות, ובבתי הכנסת אין עושים צורות אלו.

שח הג"ר **אברהם יעקב גולדמינץ שליט"א** בעל מחבר ספר **שבילי דירחא** שמונת המגריש **צ"ל אלישיב זצ"ל** לעשות צורות שאינם ניכרות להדיא כדמות שמש וירח, וכאשר הראו בפניו צורות שמש וירח של ילדים התבטא ואמר - "זה לא שמש וזה לא ירח". וכאשר הדפיס את המהדורה החדשה שבילי דירחא עם תמונות אמיתיות, הקפיד הג"ר **נפתלי פרנקל זצ"ל** שהשמש עצמה לא תופיע בתמונה של הזריחה רק בצננוץ של האור. ולגבי הוספת תמונה של ירח בכריכה, הורה הג"ר **משה הלברשטאם זצ"ל** למרות שהדבר מותר מעיקר הדין, אך עדיף לא לעשות זאת, וסייעתא דשמיא לא תגיע מכן. שמעתי בקולו, ואכן ראיתי סייעתא דשמיא מרובה בהדפסת הספר 'שבילי דירחא'.

רק אם דומה: הוראת הג"ר **משה פיינשטיין זצ"ל** (אגרות משה אורח חיים חלק ה סימן ט), שיש לאסור על ילדים שהגיעו לגיל חינוך לצייר שמש וירח, אך האיסור הוא רק כאשר יש ממש דמיון לשמש ולירח שאנשים גדולים יגידו שזה שמש וירח, אבל רוב הילדים הקטנים שעושים צורות אלו דומה כלל לשמש והירח, ואין בכך כלום. אולם מסיים, שמכל מקום לא טוב להרגיל את הילדים לצייר שמש וירח וכוכבים, כי הרי המטרה היא שילמדו לצייר ממש שזה שמש, שזה הוא דבר אסור, ולמה לנו ללמדם לעשות שמש הרי כאשר ידעו לצייר בצטרך לאסור עליהם.

רק צבוע: הג"ר **ניסים קרליץ שליט"א** (חוט שני פסח עמוד רלז) פוסק שמותר לצייר שמש, אם אינו צובע אותה בצבע דומה לשמש ונראה שנעשה לשם שמש, אבל אם מצייר רק צורה של שמש בלי לצבוע בתוכה, אין זה בכלל האיסור. אך מסתבר שהאיסור הוא גם כאשר מצייר את גבולות השמש והירח עם הצבע שלהם מסביב, וכתובו נשאר חלק לבן בצורת השמש והירח, שגם זה נחשב כעושה צורת שמש וירח.

והוסיף הג"ר **גדליה אינהרן שליט"א** בשם **גדולי הפוסקים שליט"א** שההיתר של היד הקטנה, הוא דווקא כאשר אין היכר כוכב, אבל אם כלל הציור מוכיח שמצויר כאן כוכב, כגון כאשר רואים למטה ארץ ולמעלה שמים זרועי כוכבים, או כאשר הרקע חשוך והכוכבים מאירים, למרות שכל כוכב הוא רק עיגול, הרי הוא בכלל איסור ציור כוכבים.

ולגבי מה שהתיר בחוטי שני כאשר השמש אינו צבוע שיהיה דומה לשמש, **ביד הקטנה ובארות משה** שמשע שאסור גם כאשר אינו צבוע כמו השמש, ובספרו **לא תעשון אתי** הובא בשם הג"ר **ניסים קרליץ שליט"א** שהשיב למחבר ספר **כבוד התורה**, שאסור לעשות כוכב - כאשר התוך כהה. ולפי דבריו כל שכן בחמה שהתוך לבן אסור, וכן הורה הג"ר **לובין שליט"א** שאסור.

דגל מטה יששכר: הקשה הג"ר **פלאג'י** (רוח חיים י"ד סימן קמא ס"ד), במה פירש **רש"י** על **הפסוק** (יהושע פרק כד פסוק ל) **ויקברו אתו מגבול נחלחלו בתבנית קרח**, שציירו תבנית שמש על קברו של יהושע בן נון. להודיע "זה הוא העמיד החמה", וקשה הרי צורת חמה אסור בין בולט בין שוקע, וכך הקשה על מה שמבואר **במדרש רבה** (במדבר ב ז) שעל דגל מטה יששכר היה מצויר שמש וירח, הרי יש איסור בין בולט בין שוקע. ותיקן **הבן איש חי** (פרעלים י"ד סימן י), שלא עשו צורת חמה ששוקע, אלא חיסרוה בה דבר.

ודורשים לא תעשון אתי, לא תעשון כדמות שמייה המשמשין לפני במרום. מתרצת הגמ' שאחרים גויים עשו את הצורות לעצמם.

מקשה הגמ' למרות שרבן גמליאל לא עשה את צורת הלונה, עדיין אסור להשהות את הצורות הללו ברשותו מפני החשד. מתרצת הגמ' בשלש אופנים, תירוץ ראשון - ברבים אין חשד, ורבן גמליאל שהיה שני ורבים מצויים אצלו דינו רבים. תירוץ שני - הצורות של רבן גמליאל היו של פרקים, כלומר מכמה חלקים שבכל חלק לבד אין צורת לבנה, וחיברם רק כאשר העדים היו מגיעים. תירוץ שלישי - לרבן גמליאל היה מותר לעשות את הצורות כדי להתלמד, כי דורשים 'לא תלמד לעשות', אבל אתה למד להבין ולהורות'.

2. צורה שוקעת וצויר

שוקע אסור: הקשה **בבב"ט** (עבודה זרה דף מג: ד"ה והא ר"ג), מדוע הנמ' לא התמצא שרבן גמליאל היה לו צורות שאינם בולטות, ונאמר שהאיסור הוא רק בצורות בולטות. ומכאן הוכיחו ר"ר ר"ת וריב"ק, שבאיסור עשיית שמש ירח ומזלות, אין הבדל בין בולט לשוקע, כי נראה לעינינו ברקיע שהם שוקעים, וכל החילוק הוא רק לגבי פרצופים וכדומה. וכך מסכיח **הרא"ש** (עבודה זרה פרק ג סימן ה) שגורמים השמים נראים בעינינו כאילו הם שוקעים ולכן אסור גם בשוקע.

השו"ע (סימן קמא סעיף ד) פוסק שאסור לעשות צורת שמש ירח וכוכבים בין בולטות ובין שוקעות. **הש"ך** (ס"ק כה) מסכיח טעם האיסור אפילו בשוקע, שרק בצורות אדם האיסור הוא בצורה בולטת ושדומה לאדם שנראה לעינינו כשהוא בולט, ולכן מותר לצייר דמות אדם על הכותל ולוח, אף על פי שהוא שווה שדינו ששוקעת שמותר, שרק בבולט נראה כאדם. אבל בצורת חמה ולבנה ויכוצא בהן, שנראים לעינינו ששוקעים ברקיע אסור אפילו בשוקע.

ציור מחלוקת: בשו"ע הזכיר איסור בצורת אדם שוקעת, ומדברי הש"ך נראה - שציור דינו כשוקעת, ולכן אסור לצייר חמה כמו שואר לעשות חמה שוקעת שכן נראה לעינינו בשמים, אבל מותר לצייר פרצוף אדם כמו שמותר צורה שוקעת כי האדם נראה לעינינו בולט. מאידך לדעת **הדרימי משה** (סימן קמא ס"ק ה') בשם **תשובת מהר"ם**, והט"ז (ס"ק ג), ועוד פוסקים שהובאו **בפתחי תשובה** (סימן קמא ס"ק ו'), ציור שאינו שוקע ולא בולט מותר.

איסור שהיה: מדברי הגמ' מבואר וכן נפסק **ברמ"א** (סימן קמא סעיף ג) **ובביאור הגר"א** (סימן קמא ס"ק ז'), שבנוסף לאיסור עשייה, קיים גם איסור להשהות ברשותו צורות גרמי השמים מפני החשד. וכן נפסק **בחכמת אדם** (כלל פה אות ה-1), אסור לעשות צורת חמה ולבנה וכוכבים, בצורה שנראה לעינינו, שגם הם משמשים במדור התחתון, ובאלו אסור אפילו לצייר בסממנים, שהרי גם ברקיע נראה לנו כן. כשם שאסור לעשותן, כך אסור לומר לנכרי לעשותן, דאמריה לעכו"ם שבות בכל המצוות, ואפילו להשהות אסור מפני החשד.

3. האיסור בצורה ברורה וניכרת

כמו במציאות: כתב בספר **דרכי תשובה** (סימן קמא) בשם ספר **יד הקטנה** שהאיסור לצייר שמש הוא רק בצורה שמוסכם אצל אנשים שחכ צוירים שמש, וכל מי שרואה אומה של שמש, כגון עיגול עם קרניים מסביב, אבל מותר לצייר עיגול חתם שאנשים לא ירגילים לצייר כך שמש, כי זה לא צורה של שמש אלא של עיגול. וכן הדין בירח, וכן

מימין לשמאל:
תמונות חלקיות של שמש וירח.
בסמל של 'מי שמש' יש תמונה חלקית של צורת שמש, בסמל של 'עדיית בית שמש' יש צורת שמש שלימה.

עדכוני הלכה

'חשמל כשר בשבת'

לבקשת רבים שחפצו לכבד את נושא החשמל בשבת ביסודיות, התקיים על ידי מפעל 'הילכתא' שיעור מיוחד בנושא חשמל כשר בשבת ביום ד' פרשת כי תצא בבית הכנסת פתנס קרליץ שכנת בית ישראל ירושלים. השיעור נוסד על ידי הרב ר' ישראל מאיר מורגנשטרן שליט"א ממש"ד החשמל בשבת העוסק בתחום שנים רבות.

בשיעור הסבר שילוב מצנת עשירה, המערכת העניפה של ייצור החשמל על ידי יצרנים רבים כיום, ההולכה האספקה והחלוקה (באוסף גלילונות כי תבוא תשע"ט מתפרסם גליון מיוחד של המצוות הדברים). הוצגו מנעון פרטננות אפשריים לחשמל כשר, ולאחר השיעור התלכנו בריחאת דאורייתא- כל הנדונים ההלכתיים.

אמת מה נאמר היה, לראות את מאת המשתתפים- צורכים צעדים לצד ת"ח חשובים, מבררים סוגיא חשובה זו, להרבות כבוד שמנים ומניעת חילול שבת מלכתא.

אינו מכובד, אבל בתמונות ואגרולים וכדומה, לא שייך היתר זה כיון שעשוי לנוי. וכתב הג"ר גדליה איגנהרן שליט"א לגבי מה שנעשה על ידי ישראל בעבירה, אין דאוי ליהנות ממנו וראוי לקלקל הצורה.

היתר נוסף כתב בחוט שני (עמוד רלו) שבגדי ילדים שמייצרים אותם במפעלים שלא מצוי בהם עובדי עבודה זרה כיון שמציירים כמיוות גדולות לבגדי ילדים, אין בזה משום חשד ואין צריך לפגום. חובה להגיש שכלים מבוזים הוא רק היתר בשהיה שאין בו חשד, אבל אין היתר לעשות כלים מבוזין.

לגבי צילום שמש לפני השקיעה כתב בשו"ת 'שבת הלוי' (אות 1) אם יש בו איסור תורה של לא תעשון כבר כתבתי למעלה שהוא מסופק אם מעשה צילום בגדר לא תעשון בגין זה כיון שהצורה נרשמה מאליה על ידי פעולות הידועות בפוטר, מכל מקום יש איסור שהיה. ובשו"ת מנחת יצחק (חלק י סימן עב) כתב לאסור צילום.

סיכום הגיליון:

דינים העולים

1. אסור לעשות צורת שמש ירח וכוכבים בין בולט בין בשוקע, שכך נראים לנו ברקיע כשהם שוקעים. ואסור להשהות צורות אלו ברשותו מפני החשד. לדעת הש"ך אסור אפילו בצירור שאינו שוקע ולא בולט, לדעת הדרכי משה צירור מותר.
2. האיסור הוא רק בצורות שניכר לכל רואה שזה שמש ירח וכוכבים. בשמש האיסור בעיגול מלא שנראה כמו שמש, וזהרורי חמה מסביב. בכוכבים האיסור בעיגול קטן עגול, וזהרורים מסביב. אבל כאשר עושה צורה שאין ניכר לכל מהי התמונה כמו למשל עיגול שאינו בצבע השמש, מותר.
3. מותר לעשות צורה פגומה של שמש ירח וכוכבים בצורה שאינו נראה כך בשמים. אבל אסור לעשות צורת ירח חסר כפי שנראה בשמים בתחילת החודש. בד גדול שמצויר עליו הרבה כוכבים לא חייב לפגום את כל הכוכבים, ומספיק בפגמת כוכב אחד.
4. מותר לעשות ולהשהות צורות שמש ירח וכוכבים להתלמד - להבין ולהורות, ולכן מותר לצייר לילדים בפרשת בראשית של חמה ולבנה, וכן בפרשת וישב שמציירים חלום יוסף השמש ירח וכוכבים, וכן מותר לצייר את החמה בשלימותה בשקיעתה כדי ללמד לילדים את שקיעת החמה.
5. יש מתירים עשיית עוגיות בצורות ירח וכדומה, והדבקת מדבקות בצורת כוכב, כאשר אין המטרה להציג צורת כוכב.
6. צירור חמה וכוכבים של גבי בגדים או שמיות וכן על כלי אכילה או שתיה, מותר להשהות כיון שזה כלים מבוזין ואין חשד, ועוד שמיוצרים במפעלים שלא מצוי בהם עובדי עבודה זרה. אבל אסור בעשייה.
7. צילום שמש לפני השקיעה יש שהסתפקו אם מעשה הצילום אסור, ויש שאסרו, ולכל הדעות אסור להשהות תמונה כזו. נחלקו הפוסקים האם מותר לצלם ולצייר חצי שמש כפי שנראה בשקיעה ובזריחה.

נושא הגליון הבא:

'אכילה לפני תקיעת שופר'

הגליון נועד לעורר את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

אפשרות להנצחה לע"נ, לרפ"ש, וכדומה.

ניתן לשלוח רעיונות ותקונים, הוספות והערות, להגדיל תורה ולהאדירה.

אפשר לתרום עבור הוצאת הגליונות בעמדות הממוחשבות של 'נדרים פלוס'

'קהילות' ברחבי הארץ, תחת המדור 'קופות נוספות' לפי החיפוש: 'עומק הפשוט'.

גליון שבועי

שיעורים וימי עיון

מוקד למענה הלכתי

ביורוי הלכה אקטואליים

קו הילכתא

חברות הדרכה

מוקד הילכתא 02-535-0-535

מענה אנושי

קו הילכתא

02-5377-085

הכתובות והשאלות נשלחות אלינו

5047867@gmail.com

פקס: 02-6507823

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות, עדכונים, רישום להגרות, ועוד...